

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Universitätsbibliothek Paderborn

Ōrigenus Tōn Eis Tas Theias Graphas Exēgētikōn Apanta Ta Ellēnisti Heuriskomena

Cui idem præfixit Origeniana, Tripartitum opus, quo Origenis narratur vita,
doctrina excutitur, scripta recensentur

Origenes

Rothomagi, 1668

III. A quibus morem hunc interpretandae Scripturae acceperit, exquiritur.

urn:nbn:de:hbz:466:1-25059

A uniuersa mundi regna inde ei monstraret : & quod præcipit Moyſes exterminari omne maſculinum , quod octaſuo die non fuerit circumciſum : & Tragelaphum inter munda animalia , Gryphum inter immunda haberi ; cum hic ab homine non poſſit capi , ille ne eſſe quidem : licet Gryphes & Tragelaphos & eſſe & capi proditum ſit à Veteribus : ſabbato item loco ſuo non moveri , nec onus levare ; & quod habent Evangelia : *Neminem in via ſalutaueritis* ; duas neutiquam habendas tunicas nec calceamenta ; dexteram percutienti maxillam , ſiniſtram eſſe præbandam , cum omnis , inquit , qui perc. tit dextra manu ſiniſtram percutiat maxillam ; oculum , qui ſit offentioni & ſcândalo , eruendum ; non adducendum amputatum præputium : quæ omnia à ſe allata eſſe ſcribit , ut intelligamus res non ſolum rationi contrarias , ſed etiam quæ fieri minime poſſint , in litera contineri . Subnectit poſtea

B non omnem idcirco ſeſe hiſtoria ſenſum aſpernari , cum multo plura ſint , quæ ſecundum hiſtoriam conſtant , quam ea quæ nudum ſenſum continent ſpiritualem ; cuiuſmodi nonnulla commemorat , puta Decalogi præcepta . Deinde vero multam adhibendam ait cautionem & diligentiam , quo myſticus ſenſus à ſenſu literæ diſcernatur ; tum notam hanc ac regulam ad id utilem proponit ; quotieſcunq; de Hieruſalem , vel Iudæa , vel Iſraele , vel Iacob vaticinantur aliqui Prophætæ , hoc ex ipſius Pauli inſtituto ad cœleſtem Hieruſalem , vel Iudæam , vel Iſraëlem , vel Iacob anagogice eſſe referendum ; & pari etiam modo quæcunq; de Ægypto , Babylone , Tyro , & Sidone prædictum eſt : cum in cœlo loci ſint terrenis iſtis cognomines , ac locorum iſtorum incolæ , anima videlicet . Denique multis interpoſitis ſic concludit : *Sunt quedam quorum ſignificationem proprie nullus omnino poteſt humana lingua ſermonibus explicare , ſed ſimpliciore magis intellectu , quam ullis verborum proprietatibus declarantur . Ad quam regulam etiam diuinarum literarum intelligentia retinenda eſt , quo ſcilicet ea quæ dicuntur , non pro utilitate ſermonis , ſed pro diuinitate ſancti Spiritus , qui eas conſcribi inſpirauit , conſeantur .*

C III. Primus hunc interpretandæ Scripturæ morem Origenes non inuexit . Scribit Eufebius libr. 2. Hiſtor. Ecclēſ. cap. 17 , multa Philonem de Therapeutis (qui Aſcætæ erant Chriſtiani Ægyptum incolentes) commemorare ; ſed illud præcipue , totos in meditatione Philoſophiæ dies traducere ſoluitum fuiſſe ipſis , & in præceptis ſapientiæ ſibi traditis allegorice explicandis ; quippe qui verba exiſtimarent ſigna eſſe rerum abditarum , quæ allegoriarum ope ſint eruendæ : atque hanc porro conſuetudinem Therapeutas illos à maioribus accepſiſſe , *οὗτοι δὲ ἀπόστολος πύτων ἀρχόντι* (*Ἰεροσόμοι πολλα ἡμετέροις ἔχον τοὺς ἀλλογοροῦντας*)

D *Ἰδαὺς ἀπὸ τῶν* . Qui ſeclæ ipſorum auctores multa monumenta doctrinæ in allegorijs poſita reliquerunt . Hoc ipſum clarius Philonem his verbis repetere ait aliquibus interjectis Eufebius : *αὶ δὲ ἀλλογοροῦντες ἔπ' ἱεροῶν γραμμάτων βίβλου* (*αὐτοὶ δὲ Ἰεροσόμων ἐν ἀλλογοροῦντας* . *ἅπαντα γὰρ ἡ νομοθεσία θεοῦ τῆς ἀδραστῆς τοῦ θεοῦ ἰουδαίου ζώου . καὶ σῶμα πρὸς ἕνα τὰς ῥηταὶς λέξεσι , καὶ ἕνα ἢ ἔσ' ἀποκρίματα ἢ λέξεων ἀδραστῶν νῦν* . Interpretantur autem ſacras Scripturas figurate per allegorias . Vniuerſa quippe Lex uirtus illis animali ſimilis eſſe uidetur : & corpus quidem ipſa eſſe uerba , animam autem eſſe delireſcentem & occultum ſenſum , qui aſſeclari non poteſt . Quam ſimilitudinem Origenes quoque uſurpauit , ut ſuperius dictum eſt . Itaque ſi ſtare uelimus id quod ſcribit de Philone Photius Cod. 105. *ὅτι ἂν ὄμιλοι , καὶ πᾶς ὁ ἀλλογοροῦντος ἡ γρηγοῦντες ἐν τῇ ἐκκλησίᾳ τῶν* (*ἕνα αὐτῶν ἐκπολεῖται*)

E *Ex eo opinor , omnis allegorica Scripturæ interpretanda ratio in Ecclēſiam irruendi habuit initium ; & quod* ait Bellarminus , Teſtamenti Veteris Scripturas Philonem primum expoſuiſſe , ita accipiendum eſt , primum eorum eſſe Philonem , quorum expoſitiones in Teſtamentum Vetus ad hanc ætatem peruenierunt . Cum veteres ergo Therapeutæ maiorum ſuorum inſtituta perfequentes Scripturam allegoricis explanationibus illuſtrarent , hanc ab illis conſuetudinem accepſiſſe Philonem ipſum veriſimile eſt , cuius luculentæ in Scripturam allegoriae ſuperſunt . Ariſtobulus quoque Iudaus Philone uetuloſior Commentariis ſuis in Pentateuchum Moſis , allegorias inſeruerat . At Porphyrius apud eundem Eufebium libr. 6. Hiſtor. cap. 19 , refert Origenem ex aſſidua librorum Charemonis ſcoici , & Cornuti tractatione , hauſtum hunc allegoriarum modum ad Scripturas ſacras tranſtuliffe . Cur non & eo impuſum dicam Metrodori Lampſaceni exemplo , quem narrat Tatianus totum Homerum

F in allegorias traxiſſe , & Heraclidis Pontici Homericarum allegoriarum ſcriptoris ? Equidem præter ſuperiora Paulum præcipue Origeni auctorem fuiſſe cenſeo , cur allegoricas expoſitiones ſeclæretur : is namque in Epiſtola ad Galatas per allegoriam dicta ſciſcit , quæ in Scriptura de Iſaaco & Iſmaële , hoc ex ancilla nato , illo è libera , commemorantur . Inde Origenes libr. 4. contr. Celf. *νῦμας τε καὶ θεοπαμίδιας ἀγαθὰς ἐπὶ ῥητορίας καὶ ἡμῶς διδάσκοντες* , ἀλλ' ἀναδὲν δαπ' οὐρῶν παραλήφασθαι . ὡς εἰς τὴν ἱεράσαν διαγίγνεται ἢ ἀπεσῶνται ἐπὶ ῥητορίας λέγεται μοι οἱ ἢ νόμον ἀσχετοῦσποντες , ἢ νόμον οὐκ ἀκούειν ; quæ uerba habentur Gal. 4. 21. Itaque arceſſitis è Paulo teſtimonijs allegorias ſuas tueri conſueuerat Origenes ; uelut illo Pauli è 1. Cor. 10. 4. *Bibebant autem de ſpiritali conſequentē eos petra ; petra autem erat Chriſtus* : & iſto è 2. Cor. 3. 6. *Qui & idoneos nos fecit miniſtros Novi Teſtamenti , non literæ , ſed ſpiritus : Litera enim occidit , Spiritus autem uiuificat* : & reliquo capite , ac ſequenti , ex quo illud

præcipue usurpabat: *Habemus autem thesaurum istum in vasis fictilibus*: & hoc etiam è Col. 2. A
 16, 17. *Nemo ergo vos iudicet in cibo aut in potu, aut in parte diei, aut neomenia, aut Sabbatorum:*
Quæ sunt umbra futurorum, corpus autem Christi, aliisque multis, quæ lib. 4. De princip. cap.
 2. & lib. 4. contr. Cels. recitantur. Nonnulla quoque Iohannes, nonnulla etiam Chri-
 stus Dominus ad allegoriam trahenda docuit: quibus exemplis fretus Origenes in allego-
 rias poterat excurrere, si modum tenuisset. At Celsus eiusmodi interpretationes in ca-
 lumniam trahebat, cum diceret multa in Scripturis haberi honestati morum parum con-
 sentanea, iisque allegoriarum prætextum à Iudæis & Christianis consulto obtendi, cum
 omnem tamen allegoriam respicerent, ac meræ essent fabulæ. Respondet Origenes in
 eam sententiam, quasdam historias historicum complecti sensum, quasdam dedita opera
 ad id esse scriptas, ut allegorice interpretentur: cui multis Scripturæ locis fidem facit. B
 Tum quia adiecerat Celsus conscriptas in Libros sacros allegorias turpes esse & absur-
 das, hoc in Philonis vel Aristobuli commentarios jactum suspicatur Origenes ab impuro
 Sophista, quamvis multa inde Græci Philosophi suos in usus exceperint: Numenii quo-
 que Pythagoreum, *πολλὰ τῶν ὑψηλῶν ἀπὸ τῶν ἁπλοῦν τὰ μαθητῶν ἐκείνων ἐκείνων, ὡς
 καὶ ἀπὸ τῶν ἁπλοῦν τῶν ὑψηλῶν*. Atque hæc Adamantio ad interpretandam allegoric Scri-
 pturam alluxisse facem reperio. Quo eum etiam perpulit præbita à Marcione occasio, pe-
 stifero Hæretico, qui eum perpetuis velitationibus confuditabatur: is enim cum allegorias
 à Scripturæ expositionibus penitus excluderet, ejus oppugnandi studio contraria omnia
 secutus est, allegoriisque consulto indulgit. Quod & aduersus literæ sectatores factum ab
 eo conieciere licet ex ijs quæ Homilia 14. in Levit. ipse conscripsit. C

IV. Attamen accuratius scripta eius evolventi multa occurrent, in quibus suam literæ
 dignitatem servat, & de ea æqua ac recta scribit; historicum in aliquibus admittens sen-
 sum, allegoricum in pluribus, in multis utrumque. Quid usitatus illi ad populum peroranti,
 quam mysticæ expositioni interpretationem literæ veluti fundamentum subterne-
 re? Homilia quidem priore in Genesim versum 27, & 28 primi capitis edisserens ab ex-
 planatione literæ auspiciatus ad allegoriam transit. Homilia sequenti verba facturus de fa-
 brica aræ Noiticæ, *Primo omnium*, inquit, *videamus quæ de ea secundum literam referuntur, &*
quæstiones proponentes quæ obijci à pluribus solent, etiam absolutiones earum ex his quæ nobis sunt à ma-
goribus tradita, requiramus; ut cum huiusmodi fundamenta jecerimus, ab historicæ textu possimus
ascendere ad spirituales intelligentiæ mysticum & allegoricum sensum, & si quid in eis arcanum continetur, D
aperire. Homilia 7. in Genes. de Isaac & Ismaele agens Apostolum narrat allegorice in-
 terpretandam eorum historiam censuisse; tum ait: *Quid ergo? Isaac non est secundum carnem*
natus? non eum peperit Sara? non est circumcisus? hoc ipsum quod ludebat cum Ismaele, non in carne
ludebat? Hoc est enim quod mirabile est in Apostoli sensu, quod de quibus non potest dubitari quin secun-
dum carnem gesta sint, hæc ille dicit esse allegorica: ut nos quid faciendum sit in cæteris noverimus, &
in his maxime, in quibus nihil divina lege dignum historica videtur indicare narratio. Homilia 14. in
 Levit. Cum Scripturas quis legit, & literam quidem sequitur, intellectum autem repudiat spiritalem,
 hic matrem quidem Israëlitam habet, id est literam; sensum vero, quia spiritalem non sequitur, sed car-
 nale, illi est Ægyptius pater: & mox: *Nos vero qui ex utroque genere Israëlita sumus, & literam, E*
 & spiritum in Scripturis sanctis defendimus. Totam vero in eius rei tractatione Homiliam con-
 tituit, quæ undecima est in Num. ubi de primitiarum oblatione disputans; *Hanc ergo Legem,*
inquit, observari etiam secundum literam, sicut & alia nonnulla, necessarium puto. Postea sic
 ait: *Sunt qui ita dicant, quia si aliquid Domino observandum est secundum literam, cur non & cuncta*
servemus? Si vero ad spiritalem intelligentiam, quæ Lex continet, referenda sunt, nihil omnino secun-
dum literam, sed spiritualiter debent universa discerni. Nos autem utriusque assertionis insipientiam
temperantes, qualis regula in huiusmodi Legis sermonibus observanda sit, ex auctoritate divinarum
Scripturarum proferre tentabimus. Tum haberi dicit in Scriptura Leges, mandata, justificatio-
 nes, præcepta, testimonia, & judicia, à se invicem discreta & diversa, quæ neutiquam per-
 miscenda & confundenda sint, licet hæc omnia nonnumquam unico Legis nomine signifi-
 ficentur: Legem ergo, juxta Apostolum, umbram habere futurorum bonorum; reliqua F
 non item: *hæc ergo singula, quæ nequaquam penitus secundum literam observanda dicit Apostolus,*
omnia fere apud Moysen sub Legis titulo designari: quæ autem mandati nomine censentur, puta
isthæc: Non occides, non adulterium facies, non furaberis, & reliqua hujusmodi, secundum
literam esse observanda; nam quid opus est in his allegoriam querere, cum adificet etiam
litera? inde sic concludit: Ostendimus ergo esse quedam quæ omnino non sunt servanda secundum li-
teram Legis, & esse quedam quæ allegoria penitus immutare non debet, sed omnimodo, ita ut Scripture
de ijs continent, observanda sunt. Ostendit postmodum aliqua fecundum literam servanda
 esse, & allegoricum tamen sensum complecti, velut illud: *Propter hoc relinquet homo patrem*
 & matrem, & adhaerebit uxori suæ, & erunt duo in carne una, quod juxta Apostolum & mysteria
 continet, & secundum literam observandum est. In hoc etiam censu ea collatæ quæ de